

CONCEPTUL ORDINII SOCIALE ÎN FORMULA PARADIGMATICĂ

Ion GUCEAC

Universitatea de Stat din Moldova

ABSTRACT. *Prezentul studiu este orientat spre trecerea în revistă a opiniilor exprimate în doctrina juridică dar și în alte doemni științifice cu privire la ordinea socială și diversitatea planurilor de manifestare a acesteia, dar și de a genera noi abordări conceptuale a problematicii din acest domeniu. Necesitatea unui astfel de studiu este determinată și de multitudinea noțiunilor utilizate în context cu acest fenomen dar și de necesitatea identificării limitelor acestui fenomen, natura acestora manifestată în spațiu și în timp. Studiul nu urmărește sarcina proiectării unui model de ordine social, având, însă, ca finalitate interpretarea unor probleme teoretice specifice componentelor funcționale ale ordinii ca factor de stabilitate socială. În final se constată că procesul de instituire și menținere a ordinii sociale, trebuie să fie orientat spre atingerea unor obiective importante, cum ar fi: asigurarea păcii și echității sociale; protejarea cetățenilor împotriva oricăror încălcări ale drepturilor și intereselor legitime; crearea condițiilor necesare pentru menținerea unui stil de viață decentă etc.*

Keywords: ordine, ordine socială, ordine de stat, ordine juridică, ordine publică, ordine de drept, ordine normativă, ordine constituțională.

În condițiile accelerării timpului social înțeles ca ”timpul real de existență a anumitor procese sociale ...” (Duca Gh., Belostecinic G., Petrescu I., 2018, p. 282) și intensificării gradului de comunicare, creșterea extensivă a procesului de reglementare normativă a relațiilor sociale, este una multidimensională și omniprezentă și care nu întotdeauna este generată de ”moftul” persoanelor oficiale și nici nu este o anomalie a vieții de stat. Acest proces ori cât de paradoxal ar părea, este determinat de tendința de a menține un dinamism social sănătos, de a satisface necesitatea societății în ordine stabilă, în securitate garantată și, prin urmare, dezvoltare durabilă.

Prin urmare, scopul acestui demers științific este de a studia opiniile existente cu privire la ordinea socială și diversitatea planurilor de manifestare a acesteia, și de a reliefa noi abordări conceptuale a problematicii din acest domeniu.

Realizarea acestui obiectiv este facilitată de metode de cercetare formal-legale (dogmatice), istorico-juridice, sistemice și structural-funcționale.

Încă din antichitate este recunoscut că ordinea este sufletul lucrurilor. (*ordo est anima rerum*). Din această perspectivă problema ordinii în general este una extrem de importantă pentru toate categoriile sociale, dar în special pentru specialiștii în materia dreptului, deoarece, așa cum se menționează într-o lucrare, profilul care i s-ar potrivi juristului este ”de neimaginat fără atributul ordinii”, acesta ”iubește ordinea” iar cea mai mare garanție a ordinii este pentru acesta autoritatea. (Goudenhooff G., 2014, p. 89.)

Însăși noțiune de **ordine** provine din limba latină în care *ordō* (-inis) înseamnă șir, rând, linie. (Guțu Gh., 2018, p. 411) În limba română cuvântul ordine are mai multe semnificații, cele mai semnificative în contextual subiectului abordat fiind: dispoziție, succesiune regulată cu caracter spațial, temporal, logic, moral, estetic; principiu de cauzalitate sau de finalitate a lumii; organizare, orânduire socială, politică, economică. (Dexonline)

În doctrina juridică ordinea este privită ca o constantă formală dată, care corespunde unei exigențe specifice oricărei societăți care nu este altceva decât stabilitatea. Așa cum binele comun

este, în primul rând, subordonat menținerii societății, se consideră că acesta se bazează în mod necesar ”pe această noțiune a unei ordini neutre ” care exprimă ideea că ”viața socială nu este posibilă decât datorită acceptării de către toți a unei norme comune”. (Dogaru I., Dănișor D. C., Dănișor Gh., 1999, p. 62.)

Necesitatea și importanța realizării unui studiu privind *ordinea socială* este determinată și de florilegiul noțiunilor utilizate în context cu acest fenomen. De exemplu unii autori constată existența a diferitor tipuri de ordini sociale ... ”constituite de diferite categorii de norme sociale: economică, juridică morală, religioasă, politică etc.” (Râbca E., Zaharia V., Mărgineanu V., Ciobanu R., 2016, p. 200) Alți autori consideră că ordinea socială ”înglobează în sine anumite tipuri specifice de ordine socială: ordine morală, ordine religioasă, ordine juridică etc.” (Negru B., Negru A., 2017, p. 598.) În realitate această serie poate fi extinsă cu noțiunile de ordine publică, ordine de stat, ordine constituțională. Acestea sunt doar câteva argumente care ne impun sarcina, să tratăm fenomenul ordinii sociale în multitudinea dimensiunilor de manifestare a acesteia.

Sarcina este deloc simplă, problema fiind complexă, din care motiv nu voi insista să prezint o amănunțită și completă examinare a acestui subiect, încercând să relatez despre cele mai caracteristice aspecte ale acestuia.

Este știut că omul este o ființă biosocială, de aceea, instinctele sociale sunt imprimare în codul lui genetic, starea lui naturală fiind viața în asociații. Selecția naturală, lupta pentru supraviețuire au fost factori principali care au determinat organizarea și reglementarea în societate. După cum s-a exprimat C. Stere, orice societate implică o ordine, pentru a cărei menținere se impune ca fiecare membru al societății să se poarte astfel ca actele lui să nu ”calce, să nu violeze acea ordine”. (Stere C., 2016, p. 21.)

Sfântul Toma, doctor în teologie, profesor la Universitatea din Paris, constata că „Omul este înclinat natural să trăiască în societate”. Drept urmare, considera acesta, omul trebuie să intre într-o ordine socială, a cărei desăvârșire se regăsește în stat... (Brimo A., 2007, p. 83) În opinia lui John Locke, Dumnezeu l-a creat pe om astfel încât să nu poată exista singur, l-a pus pe acesta “sub imperiul puternicelor obligații ale necesității, convenabilității și înclinației, care să îl împingă spre societate”. (Locke J., 1999, p. 99) În publicațiile științifice din anii 90 ai secolului al XX-lea se menționa că forțele care ”au sădit în om imperativul sociabilității” ar fi avut și darul să ”inspire omului și spiritul de ordine”, (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 7.) acesta fiind impus să conștientizeze că trăind în societate, acțiunile și interesele lui trebuie să se armonizeze cu inteesele semenilor săi.

Inițial, oamenii au încercat să explice necesitatea ordinii în societate prin sursa supranaturală (divină) a acesteia, incluzând respectivele reguli general-obligatorii de comportament și ale puterii. Aceste concepții au apărut în Egiptul antic, în Babilon și Iudea și au cunoscut o largă răspândire printre gânditorii religioși ai Orientului antic, ai Europei medievale, ideologiilor islamului și ai Bisericii Catolice contemporane, dar ca un curent determinat. Deși cu interpretări diverse ale textelor sfinte, ele s-au format în iudaism, creștinism și islam. „Moise ne-a dat legea, Moștenirea adunării lui Iacov” se spune în Biblie. (Biblia, Vechiul Testament)

Reprezentanții unor științe socio-umane, altele decât cele juridice, interpretează noțiunea de ordine socială ca ”ordine apărută în viața cotidiană a indivizilor, ca rezultat al activității umane”. În acest context se face deosebire între ordinea naturală, ordinea spontan organizată și ordinea palnificată. (Vizir P., Șișcanu Z., Paladi F., 1996, p. 152-153) Faptul că ordinea este ”produsul”

activității umane este preluată și de juriști. De exemplu, profesorul Costachi susține că în esență, ordinea socială ”își are originea în însuși contactul pe care indivizii îl au între ei în viața socială ...”. (Costachi Gh., 2021, p. 114)

În doctrina juridică este răspândită ideea că ordinea ”poate fi privită cu ușurință ca o constantă formală dată ce răspunde exigenței esențiale ale oricărei societăți care este stabilitatea”. (Dogaru I., Dănișor D. Cl., Dănișor Gh., 1999, p. 62)

În forma sa cea mai generală, conceptul de ordine socială reflectă caracterul ordonat al vieții sociale, logica și consecvența acțiunilor sociale desfășurate de diverse forțe sociale, predictibilitatea dezvoltării evenimentelor și proceselor, garanțiile de securitate și protecție socială, claritatea și certitudinea cadrului normativ al societății, a criteriilor de evaluare a omului în multitudinea acțiunilor sociale în care acesta este implicat.

Despre ordine s-a scris că aceasta: crează coeziune între indivizi; susține și dezvoltă societatea; implică reguli de conduită; prevede măsuri de reintegrare chemate să asigure restabilirea echilibrului social, în cazul în care regulile de conduită au fost ignorate. În final ordinea este preceptată ca ”stare de echilibru și ... legătură creată între mai multe persoane, stare și legătură, produse în interesul atingerii unui anumit scop”. (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 7-8) Suntem de acord cu această constatare, cu o singură precizare: această stare de echilibru și legătură dintre indivizi trebuie să se încadreze în limitele stabilite de normele sociale.

Profesorul Hans Kelsen tratează ordinea socială ca o ”ordine normativă care reglează comportamentul uman în măsura în care acest comportament se află în relație nemijlocită sau mijlocită cu alți oameni”. (Kelsen H., 2000, p. 41-42)

O problemă foarte importantă în cercetarea ordinii sociale este definirea limitelor acestui fenomen. Obiectivul dat este unul extrem de complicat, mai ales că încercarea de identificare a acestor limite poate genera diferite confuzii. În primul rând este nevoie de precizat însăși natura acestor limite, în stare să se manifeste în spațiu sau în timp. O altă dificultate ține de faptul dacă putem vorbi despre ordinea socială specifică unui ansamblu de țări într-o anumită perioadă istorică sau despre o ordine socială immanentă pentru o țară concretă.

Pentru început vom preciza că ordinea socială reprezintă starea reală a vieții sociale corespunzătoare unui ansamblu de factori obiectivi și subiectivi, care reclamă coerența și ordinea internă a sistemului de relații sociale fondat pe prevederile și principiile normelor sociale.

Printre sarcinile specifice procesului de instituire și menținere a ordinii sociale, putem consemna și următoarele: asigurarea păcii și echității sociale; protejarea populației împotriva oricăror încălcări ale drepturilor și intereselor lor sociale; crearea condițiilor necesare pentru menținerea unui stil de viață decent, în special, pentru păturile social-vulnerabile ale populației; umanizarea tuturor aspectelor vieții sociale. Printre misiunile ordinii sociale este ca aceasta să se preocupe ca starea de echilibru sau armonie socială, să fie ”realizată pe linia exigențelor sistemului de ordine universală”. (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 8)

Într-o societate democratică, în care prioritate este acordată metodei permissive de reglementare juridică, drepturilor și libertăților omului și cetățeanului, rolul primar, ori chiar global, este atribuit anume ordinii sociale, care modelează comportamentul individului liber, activ și cu năzuință.

Ordinea socială obține astfel o proprietate care îi permite să ordoneze relațiile sociale asigurând coerența și ritmicitatea vieții, exercitarea nestingherită de către participanții la relațiile

sociale a drepturilor și îndatoririlor lor și protejarea intereselor comune, a liniștii publice și siguranței personale.

Oamenii de știință constată că ordinea socială ”este legată” de *ordinea de stat*, deși ultima nu este la fel de ”spontană și de automată” ca ordinea socială. (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 8)

Din acest punct de vedere ordinea socială pornește de la relațiile necesare dintre indivizi în cadrul vieții sociale, pe când ordine de stat este generată de din respectarea legilor de către toți membrii societății, acest respect fiind impus și asigurat de însuși stat. Citând mai mulți autori, profesorul Ivan Stelian susține că ordinea de stat este:

- un ”angajament regulat, normal, durabil și combinat de o astfel de manieră” care asigură ca fiecare să urmărească respectarea drepturilor esențiale, creșterea tuturor facultăților și libertăților ...;
- este ”așezarea instituțiilor și rânduirea regulilor neapărat necesare funcționării statului”;
- ”totalitatea regulilor prin care se definește statutul juridic al conducătorilor ...”, asigurând pentru toți ”existența armonioasă și progresul potrivit cu nevoile sociale”. (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 8)

În contextul preocupărilor consacrate noțiunii de ordine socială, constatăm că de rând cu aceasta în literatura de specialitate este folosită și expresia ”ordine” publică. *Ordinea publică* este văzută ca o ”adevărată sinteză” a ordinii sociale, ordinii de stat și a ordinii naturale, aceasta exprimând un ”echilibru nu static ci în mișcare, între puterile și voințele ce se ciocnesc”. (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 8-9)

Eforturi considerabile în interpretarea noțiunii de ordine publică au fost întreprinse în doctrina rusă, în special începând cu anii 70 ai secolului al XX-lea. În opinia profesorului Erokin, ordinea publică este constituită din relațiile sociale volitive, care se manifestă în acțiunile și faptele oamenilor, în comportamentul acestora. (Ерокин М. И., 1965, p. 9)

Profesorul Serioghin A. V. evidențiază trei blocuri de relații sociale, care formează domeniul ordinii publice: relații care iau naștere în procesul asigurării unui mediu de liniște publică și prevenirii acțiunilor care pot provoca perturbarea ritmului normal de viață al populației; relații care asigură condițiile necesare pentru liniștea și recreerea cetățenilor, prevenirea comportamentului nedisciplinat în viața cotidiană; relații care asigură onoarea și demnitatea cetățenilor și previn actele antisociale în care se manifestă neglijarea societății. (Серегин А. В., 1963. Nr. 8., p. 34; Ерокин М. И., 1965, p. 9) Examinând conceptul de ordine publică în sens îngust, profesorul Erokin considera că aceasta reprezintă relațiile sociale care apar în aplicarea dreptului de către organelor de stat împuternicite, de către funcționarii acestora sau de către comunitate, relații care se manifestă într-un loc public. (Ерокин М. И., 1965, p. 10)

Indiscutabil că aceste opinii au fost parțial preluate și dezvoltate și în doctrina juridică din Republica Moldova. De exemplu, profesorul Victor Balmuș consideră că ordinea publică reprezintă un ”sistem de relații sociale care apar în rezultatul respectării și executării normelor de drept și celor de alt gen, ce reglementează comportamentul uman în locurile publice”. (Balmuș V., 2003, p. 195) Din această definiție se conturează concluzia că, ordinea publică este o sferă a ordinii sociale constituită în exclusivitate din relații sociale care se desfășoară în public. Nu constatăm o unitate de opinii în acest sens, noțiunea de ordine publică fiind interpretată, uneori, într-un sens larg, dar care totuși nu oferă claritate termenului. De exemplu, unii consideră că ordinea publică, fiind strâns legată de ordinea constituțională, presupune ”desfășurarea relațiilor sociale în conformitate cu prevederile legale”. (Roman M., 2003, p. 107)

După cum se menționează în literatura de specialitate, conceptul de ordine publică ”nu împuternicește sau permite ori prevede o derogare, ci efectiv impune un trebuie”, evoluând în calitate de intermediar în raportul coercitiv dintre stat și persoană, ”mai ales în ceea ce privește impunitatea de tip represiv ...”. (Moroianu E. Gh., 11.10.2022)

Noțiunea de ordine publică se regăsește și în unele documente de politici. De exemplu, în Strategia națională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020, ordinea publică a fost definită ca ”componenta ordinii de drept care exprimă starea de funcționare eficace a instituțiilor statului de drept, de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a proprietății publice și private, asigurată prin ansamblul necesar de reglementări juridice, norme comportamentale, valori sociale și instituții specifice, inclusiv pentru restabilirea echilibrului perturbate”. (Hotărâre Nr. 354, 31-05-2017)

Noțiunea se regăsește și în conținutul unor acte legislative. Așa, Codul contravențional conține un compartiment separat (Capitolul XIX) consacrat contravențiilor ce atentează la ordinea publică și la securitatea publică. (Cod contravențional, M.O., 17.03.2017) Codul penal (art. 287) prevede răspundere penală pentru acțiunile intenționate care încalcă grosolan ordinea publică, însoțite de aplicarea violenței (huliganism). (Cod penal, M.O., 14.04.2009)

Deseori noțiunea ”ordine socială” este punctul de pornire în definirea noțiunii ”ordine juridică”. Faptul că *ordinea juridică* este recunoscută o parte integrantă a ordinii sociale poate fi apreciată ca o realizare indiscutabilă. În filosofia dreptului ordinea juridică este definită ca o ”totalitate de organică permanentă al cărei sens normativ derivă din tendința oamenilor de a-și organiza astfel acțiunile încât să corespundă cu legile vieții și ale rațiunii ...”. (Râbca E., Zaharia V., Mărgineanu V., Ciobanu R., 2016, p. 200) În opinia profesorului Ion Craiovan, ordinea juridică oferă societății oportunitatea de a interveni pentru: a ține sub control agresivitatea indivizilor; a asigura coordonarea activităților sociale; a facilita continuitatea vieții sociale; a permite predictibilitatea conduitelor și acțiunilor umane. (Craiovan I., 2013, p.12) Alți autori apreciază ordinea juridică sau legală ca ”o modalitate a ordinii sociale”, ”realitate juridică” și dovadă a faptului că ”normele juridice și-au atins scopul”. (Negru B., Negru A., 2017, p.598)

Constituirea unei ordini sociale adecvate se datorează faptului că societatea și instituțiile sale sunt arena în care se manifestă potențialul normelor sociale non-juridice (norme morale, norme ale asociațiilor obștești, norme obișnuelnice, norme religioase și alte tipuri de norme sociale. Aceste tipuri de norme formează sistemul normativ care direcționează diversele relațiile sociale în perspectiva asigurării valorilor specifice societății respective. Ca urmare, se statornicește o ordine socială adecvată, care afectează în mod pozitiv întreaga diversitate a relațiilor sociale, conștiința membrilor societății, comportamentul lor civic. În acest mod, ordinea socială ”modelează” microclimatul social, care pătrunde activ în realitatea juridică.

În consecință, se constituie o ordine socială fiabilă, ale cărei exigențe sunt asimilate de membrii societății și care dobândesc disponibilitatea cu vocații pozitive deja formate, de a pătrunde și în variatele domenii ale realității juridice.

Astfel, componentele ordinii sociale sunt introduse în realitatea juridică a societății, ceea ce duce la stabilirea contactelor necesare între ordinea socială și cea juridică. Joncțiunea dintre aceste tipuri de ordine marchează începutul unei interacțiuni active între normele juridice și alte norme sociale.

Atât ordinea socială, cât și ordinea juridică sunt instrumente echivalente prin care se asigură armonia necesară în plenitudinea sistemului de relații sociale. O ordine socială stabilă, fiabilă, ordonată, potrivită circumstanțelor eterogene de viață, poate deveni o perspectivă certă pentru ordinea juridică.

Interconexsiunea ordinii sociale cu potențialul durabil și eficient al ordinii juridice introduce o parte semnificativă a membrilor societății în sferile principale ale realității juridice, în care aceștea își exprimă disponibilitatea de a respecta legile și alte acte normative și, prin feedback, de a consolida ordinea juridică.

În opinia profesorului Gheorghe Moroianu, ordinea juridică este o mulțime bine ordonată și coerentă ... de norme juridice și de instituții juridice prin care o societate se organizează juridic și politic, precum și modul de reglementare, prin astfel de norme și de instituții, a relațiilor dintre diversele subsisteme ale societății global considerate, a relațiilor părților componente ale însuși ansamblului normativ și instituțional respectiv. (Moroianu E. Gh., 11.10.2022, p. 2)

Ordinea juridică poate fi apreciată și ca o stare a vieții sociale în care persistă o coerență internă, raporturile juridice sunt reglementate în conformitate cu principiile generale ale dreptului, ținând cont de valorile democratice, umaniste și morale, drepturile și îndatoririle omului și cetățeanului, asigurându-se libertatea și responsabilitatea tuturor subiecților de drept. Apelând la modernitate se recomandă ca ordinea juridică să fie interpretată ca o ”ordine legal-rațională în care libertatea, egalitatea și drepturile și-au obținut statutul deontologic”. (Goudenhooff G., 2014, p. 98)

Fiind un fenomen absolut necesar, ordinea juridică asigură echilibrul și armonia în relațiile sociale, aduce la un numitor comun interesele părților în anumite circumstanțe, elimină conflictele și starea de tensiune socială în relațiile dintre oameni.

În final, ordinea juridică reprezintă:

- starea agreabilă de ordine și caracter organizat a vieții sociale, garantată de normele de drept;
- rezultatul efectiv al funcționării dreptului;
- fundament pentru protecția și garantarea drepturilor și libertăților omului și cetățeanului;
- rezultatul îndeplinirii la timp și în deplină măsură de către toți subiecții de drept a prescripțiilor normative;
- materializarea reală a principiului inevitabilității răspunderii juridice pentru fiecare încălcare a normei de drept;
- activitatea premeditată a statului, bazată pe potențialul semnificativ al societății.

Corelarea ordinii sociale cu cea juridică în aspect practic mai încurajează atitudinea respectuoasă a membrilor societății atât față de normele de drept, cât și față de celelalte norme sociale.

După cum observăm, între ordinea socială și cea juridică există o relație strânsă, exprimată în interacțiunea și interdependența acestor fenomene, natura lor socială unică, caracterul comun al atitudinilor și sarcinilor țintă care trebuie rezolvate. Cu toate acestea, între aceste două dimensiuni există și diferențe destul de semnificative. În special, după cum s-a menționat deja, ordinea socială include, pe lângă raporturile juridice și relațiile sociale reglementate de alte norme sociale cu caracter non-juridic.

Ordinea socială se conturează simultan cu apariția celor mai elementare de interacțiune socială, în timp ce ordinea juridică este un fenomen specific statului și dreptului, care se formează la

o anumită etapă de dezvoltare a societății. Pornind de la locul și rolul statului în acest context, trebuie să ținem cont de faptul că statul poate garanta ordinea juridică, având un efect decisiv asupra esenței și conținutului acesteia. La rândul său, ordinea socială este mai degrabă o categorie obiectivă care poate perpetua chiar și indiferent de atitudinea autorităților statului față de aceasta.

Unii autori găsesc că este ”dificil a vorbi de o ordine juridică fără a o lega de o **ordine de drept**”, că ”Conceptul de ordine juridică nu se identifică cu cel de ordine de drept, fiind, ca sferă și conținut, distinct”, aceasta ”... nu reprezintă decât stratul normativ, care legitimizează ordinea de drept. Ordinea de drept este concepută și ca stare a relațiilor sociale, care se caracterizează prin desfășurarea raporturilor juridice în strictă conformitate cu prescripțiile dreptului. (Cosma M., Sfârlog B., Rizescu A., 11.10.2022) În opinia profesorului Ivan Stelian, ordinea de drept este ”... cooperarea tuturor factorilor, a tuturor indivizilor și categoriilor sociale, a structurilor și instituțiilor de stat” pentru atingerea binelui general. (Ivan S., Ioniță T., 1993, p. 8) Ordinea de drept mai este percepută ca ”conștientizarea de către persoane, fie individual, fie colectiv considerate, a conținutului prescriptiv al comandamentului dat de către autorii ce produc norme juridice ...”. (Moroianu E. Gh., 11.10.2022, p. 2-4) În unele lucrări noțiunea ordine de drept este interpretată ca fiind ”un sistem juridic aplicabil înăuntrul unui stat sau al comunității de state”. (Irinescu T., 2006, p. 79) Nu susținem acest punct de vedere, motivul fiind apropierea excesivă a acestei definiții de noțiunea ”sistem de drept”.

Pot fi întâlnite și cazuri când ordinea de drept este considerată ca sinonim al ordinii juridice. De exemplu, profesorul Costachi susține că ”... normele juridice ... împreună cu relațiile juridice, formează baza ordinii de drept (juridice)”. În altă situație același autor constată că ”ordinea de drept cuprinde în sine un element distinct – ordinea juridică ...”, că ”conceptul de ordine juridică nu se identifică cu cel de ordine de drept...” și că ”ordinea juridică este percepută a fi un sinonim cu cel de ordine normativă...”. (Costachi Gh., 2021, p. 116-117)

Există și autori care sunt deranjați de riscul ca cetățenii ”să nu se regăsească într-o ordine de drept” care este contrară intereselor lor și aceasta se poate produce doar în situația în care ”domnia legii se transformă în domnia prin lege”, situație care atrage după sine criza legitimității. (Goudenhooff G., 2014, p. 90) În calitate de remedii la astfel de situații sunt invocate ”nesupunerea civilă și alte forme de protest”, ”dreptul de rezistență la opresiune”, ”dreptul de a rezista în fața legilor care atentează la drepturile fundamentale”. În opinia noastră, însă, procedurile menționate nu ne oferă garanții care să asigure ordinea socială.

Printre caracteristicile ordinii de drept este menționat și aspectul coercitiv, grație căruia ”se urmărește obținerea unui comportament conform normelor ... mai ales prin intermediul coerciției prevăzute ... ca o consecință a nerespectării normelor”. (Boldurean Cr.-M., 2007, p. 50) După părerea profesorului Hans Kelsen, ordinea de drept este o ordine socială (o formă de manifestare a ordinii sociale n.n.) care reglează ”în mod pozitiv comportamentul unui om doar dacă acesta se referă – mijlocit sau nemijlocit – la o altă persoană”. În opinia acestuia ordinea de drept ”... îi apără pe indivizii ce i se supun împotriva violenței altor indivizi”. (Kelsen H., 2000, p. 51-56.)

Prezintă interes opinia în conformitate cu care suntem îndemnați să facem distincție între ordinea de drept reală și ordinea de drept ideală. Dacă în primul caz se are în vedere ”starea de fapt a relațiilor sociale, reglementate juridic”, atunci în cel de-al doilea caz se are în vedere ”acel ideal ... spre care tinde un sat civilizată prin activitatea sa ...”. (Costachi Gh., 2021, p. 124)

Unele acte legislative ale Republicii Moldova includ noțiunea de ordine de drept în conținutul său. Astfel, Codul penal (art. 2) stabilește că ”Legea penală apără, împotriva infracțiunilor ... întreaga ordine de drept”. Codul administrativ (art. 18) enunță că ”Interesul public vizează ordinea de drept ...).

De rând cu noțiunile menționate doctrina juridică operează și cu cea de *ordine normativă*, pe care se ”bazează” statul modern și care are la bază ”instituirea legalității și legitimității în mod pozitiv și distinct”. (Goudenhooff G., 2014, p. 90)

Este de datoria noastră să invocăm și noțiunea de *ordine constituțională*, care, deocamdată nu a devenit obiectul de cercetare în doctrina juridică. În forma cea mai simplă ordinea constituțională poate fi apreciată ca o stare a societății în care organizarea vieții decurge după o procedură stabilită conformă cu prevederile Constituției și cu legile care decurg din aceasta. Într-un dicționar ordinea constituțională este apreciată ca o stare în care se găsește ordinea publică într-un stat la un moment dat, modul de desfășurare a tuturor activităților și acțiunilor politice, sociale, economice și militare, având la bază Constituția și legile țării, respectiv modul în care sunt apărate drepturile omului și sunt executate îndatoririle cetățenești, în vederea asigurării viabilității statului de drept. (Cosma M., Sfârlog B., Rizescu A., 11.10.2022)

Un rol important în asigurarea unei veritabile ordini sociale, în viziunea noastră, revine constituțiilor. Încă la începutul secolului al XIX-lea societatea era convinsă că ”Regimul pe care ... Constituția trebuie să-l chezuască este, fără îndoială, un regim de ordine”. Mai mult decât atât scopul oricărei societăți era văzut în asigurarea ”prin pace și ordine” a fericirii și bunăstării membrilor săi. Constituția care nu oferă aceste garanții ”lasă societatea pradă convulsiilor sociale ...” și o expune în mod fatal la ”frământări care pot fi atât de dezastruoase în consecințele lor”. (Iunian Gr., 1990, p. 497)

În calitatea de exemplu la acest capitol putem apela la Constituția Irlandei, care conține un compartiment distinct (Principii generale de politică socială), consacrand astfel (art. 45) principiile care stau la baza politicii sociale. Aceste principii sunt concepute ca și recomandări generale pentru Parlament, a cărui prerogativă exclusivă ține de aplicarea acestora în procesul de elaborare a legilor. Conform Constituției, statul depune eforturi pentru a promova bunăstarea întregii populații prin asigurarea și protejarea cât mai eficace posibil a unei ordini sociale în care justiția și filantropia stau la baza tuturor instituțiilor de pe plan național. În mod special, prin politica sa statul vizează să se asigure:

- că cetățenii (care au cu toții, bărbați și femei în mod egal, dreptul la mijloace adecvate de subzistență) pot, prin ocupațiile lor, să își asigure mijloacele necesare pentru satisfacerea unui trai decent;

- că proprietatea și controlul resurselor materiale ale comunității pot fi distribuite în așa fel între persoanele private și diversele clase de persoane, încât să servească cât mai bine interesului comun;

- că, în particular, libera concurență nu va fi lăsată să se dezvolte astfel încât să se ajungă la concentrarea proprietăților sau la controlul mărfurilor de bază de către câteva persoane, în detrimentul comunității;

- că, în ceea ce privește controlul creditelor, scopul predominant și constant vizat este bunăstarea populației ca întreg;

- că pe teritoriul țării este stabilit, în condiții de securitate economică, numărul de familii permis de împrejurările date.

Constituția mai dispune că statul:

- favorizează și, dacă este necesar, suplimentează inițiativele private din industrie și comerț;
- garantează că întreprinderile private sunt conduse în așa fel încât să se asigure eficiența producției și distribuției bunurilor în limite rezonabile și astfel încât populația să fie protejată de exploatarea nedreaptă;

- garantează că va proteja cu deosebită grijă interesele economice ale secțiunilor mai slabe ale comunității și că va contribui, dacă este necesar, la sprijinirea persoanelor invalide, al văduvelor, al orfanilor și persoanelor în vârstă;

- caută să se asigure că puterea și sănătatea muncitorilor, atât bărbați, cât și femei, precum și vârsta fragedă a copiilor, nu constituie un obiect al abuzurilor și că cetățenii nu sunt forțați de nevoile economice să aibă ocupații inadecvate pentru sexul, vârsta sau puterea lor. (Constituția Irlandei, 2015, Vol. I) La fel Constituția Indiei consacră (art. 39) unele principii ale politicii, de care urmează să se conducă statul. În special, statul va promova o politică menită să asigure ca:

- cetățenii, bărbați și femei, în condiții egale să aibă dreptul să dispună de mijloace de trai suficiente;

- proprietatea și controlul asupra resurselor materiale ale societății să fie distribuite într-o manieră care ar servi, în cel mai bun mod, binelui comun;

- funcționarea sistemului economic să nu conducă la concentrarea averii și mijloacelor de producție în detrimentul interesului general;

- și bărbații, și femeile să fie remunerați la fel pentru aceeași muncă prestată;

- sănătatea și forța lucrătorilor, bărbați și femei, precum și celor minori, să nu fie supuse abuzului și ca cetățenii să nu fie impuși, în virtutea necesității economice, să practice activități ce nu corespund vârstei sau capacităților fizice ale acestora;

- copiii să se bucure de posibilitatea și condițiile necesare care să le asigure sănătate, libertate și demnitate; să fie protejați de exploatare și abandon moral și material. (Конституция Индии, 2003)

Constituția Indiei (art. 38) obligă statul să asigure o astfel de ordine socială, care să promoveze bunăstarea oamenilor. Astfel, statul tinde să sporească bunăstarea poporului, asigurând și protejând cât e posibil de bine ordinea socială în care echitatea socială, economică și politică definește esența tuturor instituțiilor în care se întruchipează viața națiunii. În special, statul va minimaliza inegalitatea în venituri și va elimina diferențele din statut, condiții și oportunități nu doar între indivizi, ci și între grupuri de populație care trăiesc în diferite locații sau care practică diferite profesii.

Constituția Republicii Moldova (art. 47) dispune că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Din conținutul Constituției (art. 126) mai constatăm că economia Republicii Moldova este de orientare socială și că statul trebuie să asigure sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții. În mare parte, însă, misiunea autorităților publice din Republica Moldova, în special a Parlamentului nu constă în stabilirea propriu-zisă a unei anumite ordini, dar în crearea condițiilor în care societatea să se bucure de o viață ordonată. (M.O., 29.03.2016)

Prezentul studiu nu și-a asumat sarcina proiectării unui model de ordine socială și are ca finalitate orizontul descrierii unor probleme teoretice specifice componentelor funcționale ale ordinii ca factor de stabilitate socială.

În rezultatul cercetării subiectului abordat au fost luate în considerare diverse opinii ale oamenilor de știință cu privire la interpretarea noțiunii de ordine socială și diversele planuri de manifestare a acesteia (ordine de stat, ordine publică, ordine juridică, ordine de drept, ordine normativă, ordine constituțională). Analizând viziunile referitor la această problemă, putem conchide că nu există o viziune general acceptată asupra acestor concepte. Cu toate acestea, constatăm că în ultimii ani, sunt realizate unele studii teoretice asupra conceptului de ordine socială, care țin cont de condițiile schimbătoare ale modernității.

Ordinea socială în diversitatea formelor de manifestare este o necesitate urgentă a unei societăți, pentru care este specific o astfel de stare a relațiilor sociale, care asigură o viață umană cât se poate de normală, ordinea și siguranța omului.

În categoria sarcinilor prioritare ale statului ca formă superioară de organizare a societății trebuie să fie inclusă și asigurarea ordinii sociale, în toate formele de manifestare a acesteia, asigurând astfel armonia relațiilor sociale;

Procesul de instituire și menținere a ordinii sociale, trebuie să fie orientat spre: asigurarea păcii și echității sociale; protejarea cetățenilor împotriva oricăror încălcări ale drepturilor și intereselor legitime; crearea condițiilor necesare pentru menținerea unui stil de viață decent, în special, pentru păturile social-vulnerabile ale populației; umanizarea tuturor aspectelor vieții sociale.

În această ordine de idei, considerăm necesar și completarea Constituției Republicii Moldova (art. 126) cu dispoziții care ar obliga statul să depună eforturi pentru a promova bunăstarea întregii populații prin asigurarea și protejarea, în cel mai eficient mod posibil, a ordinii sociale în care să domine pacea și echitatea.

BIBLIOGRAFIE

1. Balmuş V. Asigurarea ordinii publice și securității publice – condiție indispensabilă a edificării statului de drept în Republica Moldova. În: Edificarea statului de drept. Materialele conferinței internaționale științifico-practice, Chișinău, 26-27 septembrie 2003.
2. Biblia, Vechiul Testament, Cartea a doua a regilor, https://ro.wikisource.org/.../Vechiul_Testament/Cartea_..., vizitat la 06.01.2017.
3. Boldurean Cr.-M. Drept și raționalitate. Editura C.H. Beck, București, 2007.
4. Brimo A., *Les grands courants de la philosophie du droit et de L Etat*, Ed. A Predone, Paris, 1978. În: *Filosofia dreptului: marile curente*, Editura C.H. Beck, 2007.
5. Codul contravențional al Republicii Moldova. Monitorul Oficial Nr. 78-84 din 17.03.2017.
6. Codul penal al Republicii Moldova. Monitorul Oficial Nr. 72-74 din 14.04.2009.
7. Constituția Irlandei, Codex constituțional : constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene / prof. univ. dr. Ștefan Deaconu, prof. univ. dr. Ioan Muraru et. al., București, Monitorul Oficial R.A., 2015, Vol. I.
8. Constituția Republicii Moldova. Monitorul Oficial din 29.03.2016.
9. Cosma M., Sfârlog B., Rizescu A. Dictionar de termeni specifici crizelor. [11.10.2022].

Disponibil:

<https://www.google.com/search?q=Cosma+M.%2C+Sf%C3%A2rlog+B.%2C+Rizescu+A.+Dictionar+de+termeni+specifici+crizelor>.

10. Costachi Gh. Rolul justiției în edificarea statului de drept. Print-Caro, Chișinău, 2021.
11. Craiovan I. Un posibil ghid pentru cercetarea științifică în domeniul dreptului. Pro Universitatea, București, 2013.
12. Dexonline. [10.10.2022]. Disponibil: <https://dexonline.ro/>.
13. Dogaru I., Dănișor D. C., Dănișor Gh. Teoria generală a dreptului. Editura Științifică, București, 1999.
14. Duca Gh., Belostecinic G., Petrescu I. Managementul timpului. Vol. I. Expert, București, 2018.
15. Goudenhooff G. Legitimitatea. Ritualuri ale legalității și autoritate discursivă. Adenium. Iași, 2014.
16. Guțu Gh. Dicționar latin-român. Editura Humanitas, București, 2018.
17. Hotărâre Nr. 354 din 31-05-2017 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. Monitorul Oficial Nr. 171-180 din 02.06.2017.
18. Irinescu TT. Enciclopedie juridică. Vol. III: N-Z. Casa Editorială Demiurg. Iași, 2006, p. 79.
19. Iunian Gr. Abuzurile de autoritate și garanțiile cetățenești. În: Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor. Humanitas, București, 1990.
20. Ivan S., Ioniță T. Drept polițienesc. Partea generală. Editura ROMFEL, București 1993.
21. Kelsen H. Doctrina pură a dreptului. Humanitas, București, 2000.
22. Locke John. *Al doilea tratat despre cărmuire. Scrisoare despre toleranță*. Editura Nemira, București, 1999.
23. Moroianu E. Gh. Conceptul de ordine juridică, p. 4. [11.10.2022]. Disponibil: <http://www.rsdr.ro/Art-2-1-2-2008.pdf>.
24. Negru B., Negru A., Teoria generală a dreptului și statului. Chișinău, 2017.
25. Râbca E., Zaharia V., Mărgineanu V., Ciobanu R. Filosofia dreptului. Suport de curs. Tipografia "Artpoligraf", 2016.
26. Roman M. Cadrul normativ de reglementare a intervenției poliției în caz de conflict. În: Poliția și comunitățile multiculturale din România. Prevenirea și gestionarea conflictelor la nivelul comunităților multiculturale. Fundația CRDE, Cluj, 2003.
27. Stere C., Curs de drept constituțional, Chișinău, Cartier, 2016.
28. Vizir P., Șișcanu Z., Paladi F. Omul în univers și pe pământ. În: Rezumatele comunicărilor. Conferința științifică jubiliară. Universitatea de Stat din Moldova, 1996.
29. Еропкии М. И. Управление в области охраны общественного порядка. Юридическая литература. Москва, 1965.
30. Конституция Индии, Конституции зарубежных государств: Учебное пособие, Сост. проф. В.В.Маклаков, 4-е изд., Москва, Волтерс Клувер, 2003.
31. Серегин А. В. К вопросу о понятии общественного порядка в советском общенародном государстве / А. В. Серегин // Труды Высшей школы МООП РСФСР. 1963. Nr. 8. p. 34. În: Управление в области охраны общественного порядка. Юридическая литература. Москва, 1965.